Need for Conservation: Why Should King Cobras be Conserved?

- King Cobras play a vital role in the ecosystem. They are ecological indicators and presence of this species indicates a healthy and balanced ecosystem.

- King Cobra antivenom is only made in Thailand. The venom is also used in medical research.

- King Cobras rountinely kill and eat the snakes which cause so many serious and fatal snakebites, including Cobras, Kraits, Vipers and Pit Vipers.

- There are many scriptures and folk tales in Nepalese culture and traditions regarding King Cobras. Many people worship the King in the snake festival Naagpanchami, believing that it's bite can be avoided and peace and prosperity will occur in their lives.

- The King Cobras are limited to South and South-east Asia only and listed as Vulnerable in the IUCN Red List of Threatened Species, included in Appendix II of the CITES, protected species in Nepal and declared as Vulnerable by the National Red Data Book. If not protected now, King Cobras will reach the endangered category in the near future.

How Can You Contribute in King Cobra Conservation?

- Participate in any awareness programs related to King Cobras and learn more about the species. Differentiate the misconceptions and myths about King Cobras from the real facts and share this knowledge with your colleagues.

- Due to the rapid increase in urbanization, industrialization and deforestation, there is a loss of habitat of the King Cobra and as a result they sometimes enter villages and towns, encounterig humans resulting in human-King Cobra conflicts. Please support for habitat preservation and nature conservation.

- If you encounter a King Cobra inside/outside your residence, don't' try to kill it, instead leave it alone and call a rescue centre or inform the nearest Division Forest Office.

- If you come across any of the following illegal activities such as: hunting, killing, poaching, destroying the eggs and nest, disturbing the mating process and stunts/ showmanship using King Cobras, inform your nearest Forest Department, Division Forest Office, Police Department, Snake Information Centre or Animal Rescue Centre or any related departments,

- Let's unite and raise our hands to participate in the "Save The King" campaign nationwide and internationally.

Photo Reference
Cover Photo, Photo 1,2: Rohit Giri
Photo 3: Dev Narayan Mandal
Photo 4: Ajay Giri
Photo 5: https://imgur.com/Dn40gWM.jpg

Map and all other photos:
Nepal Toxinology Association

SAVE THE KING

Human-King Cobra Co-Existence

Organized By

KOTAKOTI FILMS

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342 (WhatsApp/Viber)

Introduction

Scientific name: *Ophiophagus hannah* (Cantor, 1836)
Common name: King Cobra
Nepali name: Raj Goman, Naagraja, Kalinaag, Daraad, Kenwata, Bhainsedom, Alaad, Alahaad

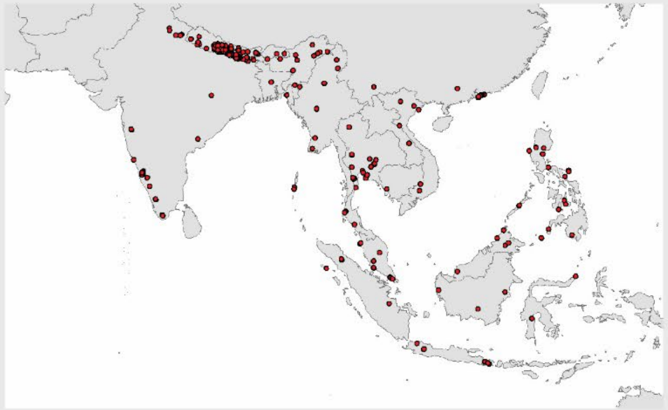

Distribution: King Cobras are widely distributed throughout South and Southeast Asia; Bangladesh, Bhutan, Brunei Darussalam, Cambodia, China, Hong Kong, India, Indonesia, Lao People's Democratic Republic, Malaysia, Myanmar, Nepal, Philippines, Singapore, Thailand and Viet Nam.

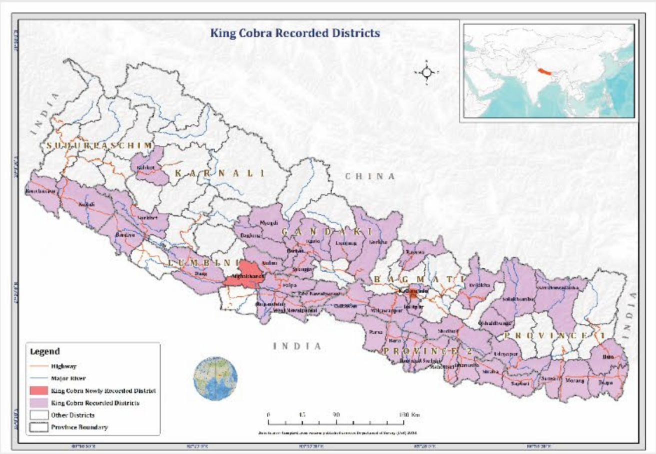

Distribution in Nepal: The King Cobra has been confirmed from 42 districts of Nepal and can be found from sea level to >2566 m elevation.

Conservation Status of the King Cobra: The King Cobra is listed as a "Vulnerable" in the International Union for Conservation of Nature (IUCN) Red List of Threatened Species and has also been listed by the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) Appendix II. It is a protected species in Nepal and declared as Vulnerable by the National Red Data Book.

Natural History / Behaviour:

King cobras are the longest venomous snakes in the world reaching up to 6m (19.6ft) with neurotoxic venom (can inject upto 7ml in a single bite) and is the only snake that exhibits the unique behavior of building nests and guarding the eggs (7-53 eggs) until they hatch (66-105 days at 28^{0}C).

King Cobras are also called snake-eaters (i.e., ophiophagus) because they feed primarily on snakes including their own species (i.e., cannibalism) and sometimes eat monitor lizards.

They are oviparous and mate between January to March.

King Cobras are recorded from diverse habitats such as forest, grassland, agricultural land, scrubland, human settlements, human-dominated landscapes; sometimes small waterways in the vicinity of human habitation and areas close to river banks, ponds etc. Fortunately bites are very rare since King Cobra avoids contact with humans. King Cobras don't want to bite people and want to be left alone but if they are harassed or injured, they will bite in defense.

Till date only one death from King Cobra bite has been reported from Nepal, an unfortunate case of careless handling

संरक्षणको आवश्यकताः राजगोमन सर्पको संरक्षण किन गर्ने ?

राजगोमनले पारिस्थितिक प्रणालीमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । यिनीहरू पर्यावरणीय सुचक मानिन्छन् र यिनिहरूको उपस्थितिले सन्तुलित पारिस्थितिक प्रणाली जनाउँदछ ।

राजगोमनको एन्टिभेनम थाईल्याण्डमा मात्रै बनाईन्छ । यसको विष मेडिकल रिसर्चमा पनि प्रयोग गरिन्छ ।

राजगोमनले गोमन, करेत, भाईपर जस्ता सर्पहरू खाने हुँदा ति सर्पहरूबाट मानिसमा हुने टोकाई कम गर्न भूमिका खेल्दछ ।

राजगोमनको बारेमा नेपाली संस्कृति र परम्परामा थुप्रै शास्त्र र लोककथा छन् । यस्को टोकाइबाट बच्न सकिन्छ र जीवनमा शान्ति र समृद्धि हुन्छ भन्ने विश्वासमा धेरै मानिसहरूले नागपन्चमी पर्वमा यो सर्पको पूजा गर्छन् ।

राजगोमन केवल दक्षिण र दक्षिणपूर्वि एशियामा मात्रै सीमित छन् । राजगोमनलाई विश्व प्रकृति संरक्षण संघले लोपोन्मुख प्रजातिहरूको रातो सूचीमा "संबेदनशील" र दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अवैध व्यापार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको अनुसूची २ मा सूचीकृत गरिएको छ। यो नेपालमा संरक्षित प्रजाति हो र राष्ट्रिय रातो किताब नेपालले यसलाई "संबेदनशील" भनेर घोषणा गरेको छ । यदि अहिले यो सर्पको संरक्षणमा ध्यान दिईएन भने निकट भविष्यमा यो संकटापन्न अवस्थामा पुग्न सक्दछ ।

राजगोमन संरक्षणमा कसरी योगदान पुऱ्याउन सकिन्छ ?

राजगोमन सम्बन्धी कुनै पनि जनचेतनामुलक कार्यक्रममा भाग लिनुहोस् र यो प्रजातिको बारेमा अझ धेरै जान्ने प्रयास गर्नुहोस् । राजगोमनको बारेमा गलत धारणा, मिथ्या र तथ्यहरूमा भिन्नता राख्नुहोस् र आफुले जानेबुझेका कुराहरू आफ्ना साथीभाईहरूलाई पनि बुझाउनुहोस् ।

बढ्दो शहरीकरण, औद्योगिकीकरण र वन फँडानीको अत्यधिक बृद्धिका कारण राजगोमनको बासस्थान जोखिममा पुगी यिनीहरू गाउँघरमा प्रवेश गर्छन् जसले गर्दा मानव राजगोमन द्वन्द्व बढ्न जान्छ । त्यसैले यस्को बासस्थान जोगाउन र प्रकृति संरक्षण गर्नको लागी आफू पनि सक्दो प्रयास गर्नुहोस् ।

यदि तपाईले तपाईको घरभित्र वा बाहिर राजगोमन देख्नुभयो भने, तिनीहरूलाई नमार्नुहोस्, बरू यसको सट्टामा नजिकको वन विभाग वा उद्धार टोलीलाई खबर गर्नुहोस् ।

यदि तपाईले कुनै अवैध गतिविधिहरू जस्तै; शिकार गर्ने, मार्ने, अण्डा र गुँड नष्ट गर्दिने, संभोग प्रक्रियालाई अवरोध पुऱ्याउने तथा राजगोमन समातेर स्टन्ट देखाई यस्लाई दुख दिने कुनै पनि मान्छेको बारेमा जानकारी पाउनुभयो भने नजिकैको वन विभाग वा पुलिस विभाग वा पशु उद्धार केन्द्र वा कुनै पनि सम्बन्धित विभागहरूलाई सूचित गर्नुहोस् ।

आउनुहोस्, "राजगोमन बचाऔं" अभियानमा भाग लिई यसलाई राष्ट्रव्यापी रूपमा अघि बढाउन एकजुट भई हातेमालो गर्नुहोस् ।

Photo Reference
Cover Photo, Photo 1,2: Rohit Giri
Photo 3: Dev Narayan Mandal
Photo 4: Ajay Giri
Photo 5: https://i.imgur.com/Dn40gWM.jpg

Map and all other photos:
Nepal Toxinology Association

राजगोमन (किङ्ग कोब्रा) बचाऔं

मानव-राजगोमन (किङ्ग कोब्रा) सह-अस्तित्व

Organized By

KOTAKOTI FILMS

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342 (WhatsApp/Viber)

परिचयः

वैज्ञानिक नाम : ओफियोफेगस हन्नाह (Cantor 1836)

सामान्य नाम : किङ्‌ कोब्रा

नेपाली नाम : राजगोमन, नागराजा, कालिनाग, दराद, केंवटा, भैंसेडोम, अलाद, अलाहाद

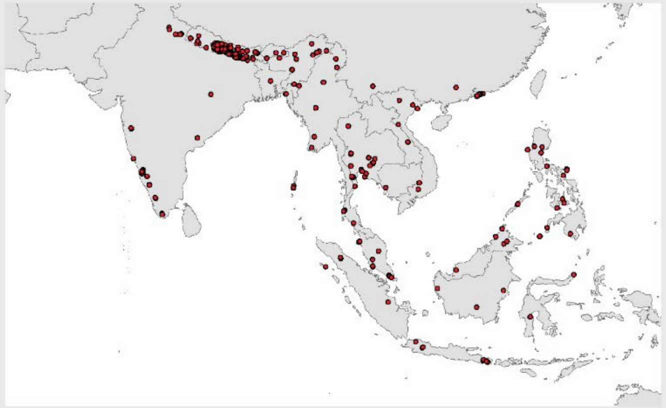

विश्वमा पाइने ठाँउहरू : राजगोमन विशेषगरि दक्षिण र दक्षिणपूर्वि एशियामा पाइन्छः बंगलादेश, भुटान, ब्रुनेई दारूसलाम, कम्बोडिया, चीन, हङ्‌कङ्‌, भारत, इन्डोनेशिया, लाओ पीपुल्स डेमोक्रेटिक रिपब्लिक, मलेशिया, म्यानमार, नेपाल, फिलिपिन्स, सिंगापुर, थाइल्याण्ड र भियतनाम ।

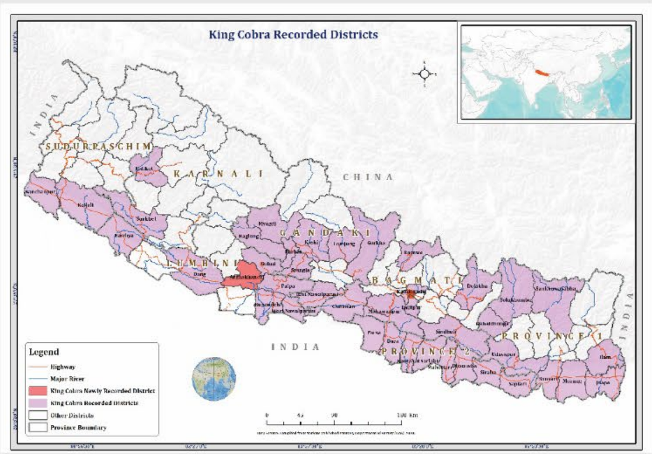

नेपालमा पाइने ठाँउहरू : नेपालको ४२ जिल्लाहरूबाट राजगोमन रेकर्ड गरिएको छ र समुद्री सतहबाट > २५६६ मीटर उचाई सम्म भेट्न सकिन्छ ।

राजगोमनको संरक्षण स्थिति : राजगोमन विश्व प्रकृति संरक्षण संघ (IUCN) को लोपोन्मुख प्रजातिहरूको रातो सूची (Red List of Threatened Species) मा "संबेदनशील" (Vulnerable) को रूपमा सूचीकृत गरिएको छ र दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अवैध व्यापार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि (CITES) ले पनि अनुसूची (Appendix II) मा सूचीकृत गरेको छ। यो नेपालमा संरक्षित प्रजाति हो र राष्ट्रिय रातो किताब नेपाल (National Red Data Book) ले यसलाई "संबेदनशील" (Vulnerable) भनेर घोषणा गरेको छ ।

संक्षिप्त जानकारी :

राजगोमन विश्वको सबैभन्दा लामो विषालु सर्प हो जुन ६ मी. (१९.६ फीट) सम्म लामो हुन्छ र यस्को न्यूरोटोक्सिक (स्नायू प्रणालीलाई असर गर्ने) विष हुन्छ (एक पटकको टोकाईमा ७ मि.लि. सम्म छोड्‌न सक्छ) । यो विश्वको केवल एकमात्र त्यस्तो सर्पको प्रजाति हो जसले गुँड बनाएर अण्डा (७-५३ अण्डाहरू) पार्दछ र अण्डाहरूबाट बच्चा नकोरलिंदासम्म (६६-१०५ दिन सम्म २८ डिग्री सेल्सियसमा) यस्को रक्षा गरेर बस्छ ।

यिनीहरूलाई सर्प खाने सर्प (सर्प-भक्षक) पनि भनिन्छ किनभने यिनीहरूको मुख्य आहारा नै अन्य सर्पहरू तथा आफ्नै प्रजातिका सर्पहरू हुन् र कहिलेकाँही गोहोरो छेपारो पनि खान्छन् ।

यिनिहरूले अण्डा पार्छन् र जनवरी देखि मार्चको बिचमा सहवास गर्छन् ।

राजगोमन जङ्गल, घाँसेमैदान, कृषिभूमि, मानवबस्ती आदि जस्ता विभिन्न ठाँउहरूबाट रेकर्ड गरिएको छ; कहिलेकाँही मानिसको बस्ती नजिकैको साना सडक, नाला, कुवा, पोखरी, नदी किनार इत्यादी नजिकका क्षेत्रहरूमा पनि पाइन्छन् । राजगोमनले मानिससँग दुरी बनाएर बस्न रूचाउने हुँदा सौभाग्यवश यिनिहरूले टोकेका घटनाहरू धेरै विरलै छन् । राजगोमनले मान्छेलाई टोक्न रूचाउँदैन र पर भाग्न खोज्छ तर जिस्काँउदा वा घाइते बनाउँदा आत्मरक्षा स्वरूप टोक्दछ ।

I Speak for Snake Conservation, and You ?
म सर्प संरक्षणको लागि बोल्छु, अनि तँपाई ?
A MEGA AWARENESS FOR SNAKE CONSERVATION
&
HUMAN-SNAKE CONFLICTS MITIGATION
सर्प संरक्षण तथा मानव-सर्प बिचको
द्वन्द न्युनिकरणका लागि बृहत् जनचेतना
NEPAL TOXINOLOGY ASSOCIATION
NTA
नेपाल टक्सिनोलोजी संघ
KOTAKOTI FILMS
Organized By
The Rufford Foundation
www.rufford.org @ruffordgrants
PROTECT THE KING SAVE THE KINGDOM
KCC
KING COBRA CONSERVANCY
SERVICE IS OUR MOTTO
KGH
IUCN
SSC
Species Survival Commission
Boa & Python SPECIALIST GROUP
Supported By:

राजगोमन
(किङ्ग कोब्रा) बचाऔं
मानव–राजगोमन (किङ्ग कोब्रा) सह–अस्तित्व
A MEGA AWARENESS FOR KING COBRA CONSERVATION
&
HUMAN-KING COBRA CO-EXISTENCE
राजगोमन संरक्षण तथा मानव-राजगोमन बिचको
द्वन्द न्युनिकरणका लागि बृहत् जनचेतना
NEPAL TOXINOLOGY ASSOCIATION
NTA
नेपाल टक्सिनोलोजी संघ
KOTAKOTI FILMS
Organized By
PROTECT THE KING SAVE THE KINGDOM
KCC KING COBRA CONSERVANCY
The Rufford Foundation
www.rufford.org @ruffordgrants
Supported By:

Actors From Actor Studio
Present

27 TO 19

JESTHA
ASHAD

Actors' STUDIO

Everyday
5PM

कथा कस्तूरी

STUDIO THEATRE

Pingalasthan, Gausala

DIRECTED BY:- DEEYA MASKEY

A PLAY BASED ON NAYAN RAJ PANDEY'S SARPADANSA

Supported By:-

Except Wednesday | Extra Show on Saturday (1 pm)

Actors from Actors' Studio Presents

A Play Based On Nayan Raj Pandey's
Sarpadansha (Snakebite)

कथा कस्तुरी

Directed by
Deeya Maskey

Educational Collaboation

from 10th May
to 9th July

Evening
05:00pm

Studio Theatre
Pingalasthan, Gaushala

01-4469187
9860800342

सर्पदंशबाट कसरी जोगिने ?

- सर्पलाई जथाभावी रुपमा समात्न खोज्ने, जिस्क्याउने र छुने गर्नुहुँदैन ।
- घर वरीपरी सर्पहरु बस्न सक्ने सम्भावित ठाउँहरु जस्तै दाउराको चांग, काठ, पराल, इट्टा, ढुङ्गा आदि बेलाबेलामा सफा गरिराख्नुपर्दछ ।
- घरको वरीपरी दुलो छ भने त्यसलाई तुरुन्त टालिहाल्नुपर्दछ ।
- साना केटाकेटीहरु खेल्दाखेल्दै सर्प बस्न सक्ने सम्भावित ठाउँमा हात हाल्न सक्ने हुनाले उनीहरुलाई सावधान हुन सिकाउनुपर्दछ ।
- सम्भव भएसम्म खेतमा काम गर्दा बाक्लो पन्जा र जुत्ता लगाउनुपर्दछ।
- रातिमा अथवा अँध्यारोमा हिंड्दा वा काम गर्दा टर्चलाइटको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- राती सुत्दा झुलको प्रयोग गर्नुपर्दछ र सकेसम्म पलंग र खाटमा सुत्नुपर्दछ ।
- घरभित्र मुसा छिर्न दिनुहुँदैन । कुखुरा, हाँस, परेवा आदिको खोर पनि घरभित्र बनाउनुहुँदैन ।
- आफ्नो क्षेत्रको वरीपरी पाइने बिषालु र अबिषालु सर्पहरुको बारेमा जानकारी राख्ने कोशिश गर्नुपर्दछ ।

FAIR MED NEPAL द्वारा आयोजित प्रशिक्षक प्रशिक्षार्थी तालिम(TOT)का सहभागीहरु

सर्पले टोकेको बेलामा के गर्नु हुँदैन ?

- समय खेर फाल्नुहुँदैन ।
- सर्पलाई समात्ने वा चलाउने गर्नुहुँदैन ।
- टोकेको हात वा खुट्टा हलचल गर्नुहुँदैन, दौड्नुहुँदैन ।
- टर्निक्वेटले कसेर बाँध्नु हुँदैन ।
- टोकेको ठाउँ काट्ने, जलाउने र चुस्ने गर्नुहुँदैन ।
- टोकेको ठाउँ चिरेर रगत झार्ने गर्नुहुँदैन ।
- रक्सी पिउनुहुँदैन, खुर्सानी खानुहुँदैन ।
- टोकेको ठाउँमा गरुड ढुङ्गा (झारमौरो, जहरमौरो) वा बरफ वा कुखुराको मलद्वार लगाउनुहुँदैन ।
- टोकेको ठाउँमा मलम वा जडीबुटीहरु लगाउनुहुँदैन ।
- पोटासियम परम्याग्नेटको प्रयोग गर्नुहुँदैन ।
- विधुतीय झट्का दिने काम गर्नुहुँदैन ।
- कुनै पनि आर्युवेदिक वा अन्य दबाईहरु डाक्टरको सल्लाह विपरीत प्रयोग गर्नुहुँदैन।
- बिरामीलाई धामी, झाँक्री वा सपेराहरुकोमा लग्नुहुँदैन ।
- लक्षण देखिएपछि मात्र अस्पताल पुर्याउँछु भनि कुर्नुहुँदैन ।
- बिरामीलाई सर्पदंशको उपचार हुने अस्पताल लान ढिलो गर्नुहुँदैन ।
- आवश्यक परेको खण्डमा प्रतिबिष (ASVS) चढाउँन ढिला गर्नुहुँदैन ।

सर्पले टोकेमा के गर्ने ?

- नआत्तिनुहोस्, नडराउनुहोस् र बिरामीलाई सान्त्वना दिनुहोस् ।
- बिरामीलाई आरामदायी र सुरक्षित तरिकाले पल्टन लगाउनुहोस्।
- कसिएर लगाएको लुगा वा गहना केहि छन् भने खोलिदिनुहोस् ।
- स्प्लीन्ट वा स्लींगको प्रयोग गरी टोकेको हात वा खुट्टालाई हलचल हुन नदिई स्थिर राख्नुहोस् ।
- टोकाइको अवस्था हेरिकन Pressure Immobilization Bandaging (PIB) method or Local Compression Pad Immobilization (LCPI) method को प्रयोग गर्नुहोस् ।
- बिरामीलाई जतिसक्दो चाँडो नजिकैको सर्पदंश उपचार केन्द्रमा लैजानुहोस् ।

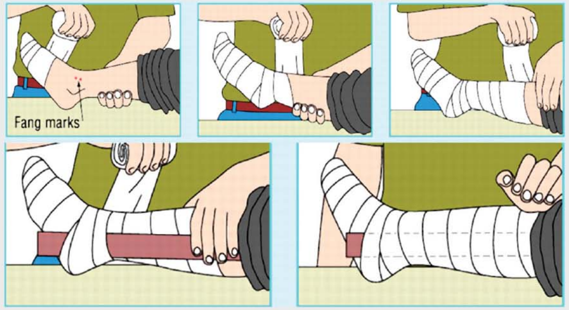

Figure www.perchproject.tumblr.com
snake-bite-first-aid-kit-D.A. Warrel (WHO 2005)

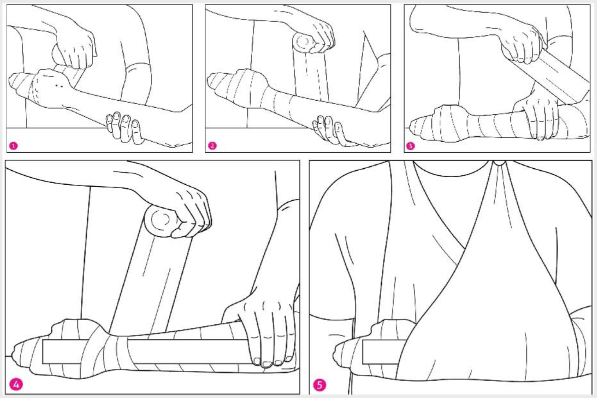

चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारीको उपस्थितिमा उद्धार गरिएको सर्प छोड्ने क्रममा

Brochure Reference: Devkota Kamal (2017). Save Snakes Save Nature: Conservation through Education

Save The Lives

Theatre In Education

Strategies To Engage Communities In Snakebite Mitigation When Science Is Not Enough

Implemented By:

KOTAKOTI FILMS

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342 (WhatsApp/Viber)

नेपाल टक्सिनोलोजी एसोसिएसन

नेपालमा पाइने सर्पहरुको प्रजाति, सर्प-मानव बिचको द्वन्द न्युनिकरण, सर्पदंश व्यवस्थापन र सर्प संरक्षण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्ने उद्देश्यका साथ नेपाल टक्सिनोलोजी एसोसिएसनको गठन भएको हो । यस गैर-नाफामूलक संस्थाको स्थापना २०७३ सालमा भएपनि यस संस्थामा धेरै लामो समयदेखि सर्प र सर्पदंशको क्षेत्रमा अनुभव बटुल्नुभएका बिभिन्न बिज्ञहरु आबद्ध हुनुहुन्छ । यस संस्थाले बिभिन्न रास्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाहरुसँग सहकार्य गर्दै अध्ययन अनुसन्धान तथा बिभिन्न कार्यक्रमहरु गर्दै आइरहेको छ । यस संस्थाले करिब १०० भन्दा बढी जनचेतनामुलक कार्यक्रम, क्षमताबिकास /सिपमुलक तालिम, कार्यशाला, अन्तरक्रिया कार्यक्रम लगायत श्रब्यदृश्य माध्यमद्वारा बिभिन्न कार्यक्रमहरु गर्दै आईरहेको छ । यसै क्रममा यो पाली हामी एक्टर्स स्टुडियो नेपालसँग सहकार्य गर्दैछौं जस अन्तर्गत यहि आउँदो जेष्ठ २७ गतेदेखि असार १९ गतेसम्म नयनराज पाण्डेद्वारा लिखित कथा "सर्पदंश" मा आधारित नाटक "कथा कस्तुरी" मन्चन हुन गईरहेको छ जसमा दिया मास्केको निर्देशन र अनुप बरालको सुपरीवेक्षण रहने छ । यस नाटक अवधिभर नाटकघरको प्रांगणमा हाम्रो स्टल रहने छ जहाँबाट यहाँहरुले सर्प, सर्पदंश र सर्प संरक्षण सम्बन्धी धेरै कुराहरु नजिकैबाट बुझ्न/सिक्न पाउनुहुने छ । साथै हामीले यहाँहरुलाई सर्प सम्बन्धी धेरै कुराहरु समेटिएको ब्रोसर, पोस्टर लगायात केहि शैक्षिक सामाग्रीहरु पनि उपलब्ध गराउने छौं ।

जनचेतनामुलक श्रब्यदृष्य सामाग्री निर्माणको क्रममा

यस नाटकसँग सहकार्य गर्नुको उद्देश्य

नेपालको करिब २६ वटा जिल्लाहरु सर्पदंशबाट अति नै प्रभावित छन् र पछिल्लो अध्ययन अनुसार यहाँ हरेक बर्स करिब ४०,००० मानिसहरु सर्पदंशबाट प्रभावित हुन्छन् जसमध्य बर्षेनी करिब ३,००० मानिसहरुले सर्पले टोकेर ज्यान गुमाउने गर्छन् । यो तथ्यांक आफैंमा डरलाग्दो छ । तर धेरैजसो घटनाहरु मानिसहरुमा सर्प र सर्पदंश सम्बन्धी जनचेतनाको कमीले गर्दा पनि घट्ने गरेको पाइन्छ । हुन त यस नाटकमा सर्पदंशलाई बिम्बको रुपमा प्रयोग गरिएको भएपनि केहि हदसम्म मानिसहरुमा जनचेतना जगाई मानिस-सर्प बिचको द्वन्द कम गराई सर्पदंशबाट हुने क्षति कम गराउनु नै हाम्रो यस नाटकसँग सहकार्य गर्नुको मुख्य उद्देश्य हो ।

नाटकबारे लेखक

म तराईमा हुर्किएकोले सानैदेखि सर्पसित परिचित छु । समाजले हाम्रो मनमा सर्पसित सानैमा डर स्थापित गरिदिने भएकोले सबै सर्प बिषालु हुन्छन् र सबै मान्छेका लागि घातक हुन्छन् भन्ने सोच बोकेर हुर्किएको हुँ । तर उमेर बढेसँगै सर्पका बारेमा जानकारीहरू पाउन थालें अनि प्राकृतिक र जैविक सन्तुलनका लागि सर्पहरू पनि हामीलाई उत्तिकै आवश्यक छन् भन्ने बुझ्न थाले । त्यसपछि नै हो मैले सर्पलाई मार्नु हुन्न भन्ने बुझेको । मभित्र सानैमा स्थापित गरिदिएको सर्प सम्बन्धी डर, सर्पका बारेमा निर्माण गरिएका मिथ र कथ्यहरूलाई समेटेरै मैले "सर्पदंश" शीर्षकमा कथा लेखेको हुँ । यो प्रतिकात्मक कथा हो । तर, सर्पलाई मानवीकरण गरेर कतै न कतै त्यसको संरक्षण गर्नुपर्ने आसय पनि यो कथामा प्रकट भएको छ । संयोगले "सर्पदंश" को नाट्यप्रस्तुतिमा Nepal Toxinology Association पनि आवद्ध हुनु मेरा लागि सुखद अनुभूति त हो नै, समाजका लागि उपयोगी कार्य पनि हो । सबैमा शुभकामना ।

नाटकबारे निर्देशक

मधेससँग मेरो बाल्यकालदेखि नै जोडिएको सम्झना छ । सर्पदंश कथा पढ्दा ठ्याक्कै त्यहि सम्झना ताजा भएर आयो अनि यो नाटक गर्छु भन्ने लाग्यो । र यसमा अन्य केहि एलेमेंट्स पनि भेटे जुन म गर्न चाहन्थे, जस्तो कि म्याजिक रिआलिज्म । हामी बच्चादेखि नै कथाहरु, मिथहरु सुनेर हुर्किन्छौं । तँपाईहरुको जीवनमा पनि कति मिथहरु होलान् जुन तँपाईलाई रिआलिटी नै लाग्छ । जस्तो कि सर्पलाई मार्यो भने उसको आँखाले फोटो खिच्छ, उसको जीवनसाथीले आएर बदला लिन्छ आदि । लेखकले सपेराहरूको जीवन बोल्ने कथा मात्र भन्दैनन् सर्पलाई मानवीकरण गरेर र केही मिथकलाई उपयोग गरेर मधेसको राजनीति, गरिबी र शोषणको कथा बोलेका छन् । त्यहि फिक्सन र रिआलिटी बिचको मिश्रण यो कथामा भेटिन्छ र यहि कुरा मन परेर नै मैले यसैमा नाटक गर्छु भनेर यो कथा रोजें ।

सर्पका प्रजातिहरु

विश्वमा करिब ४,००० प्रजातिका सर्पहरु पाइन्छन्, जसमध्ये करिब ७०० प्रजातिका सर्पहरु मात्र बिषालु हुन्छन् । नेपालमा विभिन्न अनुसन्धानकर्ताहरुका अनुसार करिब ९० प्रजातिका सर्पहरु पाइन्छन्, जसमध्ये चिकित्सकीय महत्वको हिसाबले १८ प्रजातिका बिषालु सर्पहरु रेकर्ड गरिएको छ । नेपालमा तराईको १०० मि. देखि हिमालको ४,८०० मि. सम्म सर्पहरु पाइन्छन् । नेपालका बिषालु सर्पहरु Elapidae, Viperidae र Colubridae परिवार अन्तर्गत पर्दछन् । Elapidae परिवार अन्तर्गत पनि धेरै नै बिषालु सर्पहरु जस्तै Cobras, Kraits र Coral snakes पर्दछन्, जसको न्यूरोटक्सिन भेनोम हुन्छ । राजगोमन अर्थात् King Cobra (Ophiophagus hannah) विश्वकै सबैभन्दा लामो बिषालु सर्प हो र यो नेपालमा पनि पाइन्छ । Viperidae परिवार अन्तर्गत बाघे सर्प (Russell's viper) र Pit vipers सर्पहरु पर्दछन्, जसको हेमोटक्सिन भेनोम हुन्छ । Colubridae अन्तर्गत नेपालमा Rhabdophis प्रजातिको सर्प मात्र बिषालु पाइएको छ ।

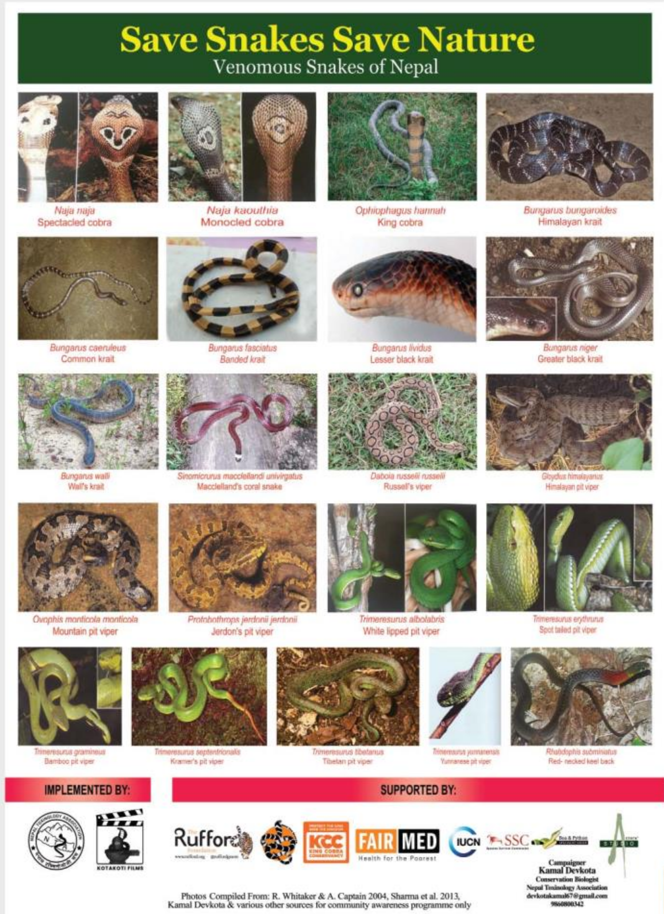

Save Snakes Save Nature

Venomous Snakes of Nepal

Naja naja
Spectacled cobra

Naja kaouthia
Monocled cobra

Ophiophagus hannah
King cobra

Bungarus bungaroides
Himalayan krait

Bungarus caeruleus
Common krait

Bungarus fasciatus
Banded krait

Bungarus lividus
Lesser black krait

Bungarus niger
Greater black krait

Bungarus walli
Wall's krait

Sinomicrurus macclellandi univirgatus
Macclelland's coral snake

Daboia russelii russelii
Russell's viper

Gloydius himalayanus
Himalayan pit viper

Ovophis monticola monticola
Mountain pit viper

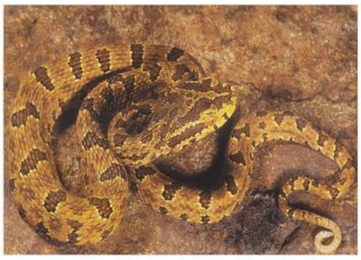

Protobothrops jerdonii jerdonii
Jerdon's pit viper

Trimeresurus albolabris
White lipped pit viper

Trimeresurus erythrurus
Spot tailed pit viper

Trimeresurus gramineus
Bamboo pit viper

Trimeresurus septentrionalis
Kramer's pit viper

Trimeresurus tibetanus
Tibetan pit viper

Trimeresurus yunnanensis
Yunnanese pit viper

Rhabdophis subminiatus
Red- necked keel back

IMPLEMENTED BY:

NEPAL TOXINOLOGY ASSOCIATION
KOTAKOTI FILMS

SUPPORTED BY:

The Rufford Foundation · KCC King Cobra Conservancy · FAIRMED Health for the Poorest · IUCN · SSC Species Survival Commission · Boa & Python Specialist Group · Actors' Studio

Photos Compiled From: R. Whitaker & A. Captain 2004, Sharma et al. 2013,
Kamal Devkota & various other sources for community awareness programme only

Campaigner
Kamal Devkota
Conservation Biologist
Nepal Toxinology Association
devkotakamal67@gmail.com
9860800342

Save The Lives

राजगोमन
(किङ्ग कोब्रा) बचाऔं
मानव-राजगोमन (किङ्ग कोब्रा) सह-अस्तित्व

वैज्ञानिक नाम : ओफियोफेगस हन्नाह (Cantor 1836)
सामान्य नाम : किङ्ग कोब्रा
नेपाली नाम : राजगोमन, नागराजा, कालिनाग, दराद, केंवटा, भैंसेडोम, अलाद, अलाहाद

विश्वको सबैभन्दा लामो विषालु सर्प हो
नेपालका ४२ जिल्लाहरुबाट रेकर्ड गरिएको छ

गुँड बनाएर अण्डा पार्दछ

सर्प खाने सर्प (सर्प-भक्षक)

अण्डाहरुबाट बच्चा नकोरलिँदासम्म यस्को रक्षा गरेर बस्छ

जनवरी देखि मार्चको बिचमा सहवास गर्छन्

नजिकैको वन विभाग वा सर्प उद्धारकर्तालाई खबर गर्नुहोस्

Organized By

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342(WhatsApp/Viber)

Photo credit: Rohit Giri, Dev Narayan Mandal, Ajay Giri

SAVE THE KING

Human-King Cobra Co-Existence

Scientific name: *Ophiophagus hannah* **(Cantor 1836)**
Common name: King Cobra
Nepali name: Raj Goman, Naagraja, Kalinaag, Daraad, Kenwata, Bhainsedom, Alaad, Alahaad

The longest venomous snakes in the world confirmed from 42 districts of Nepal

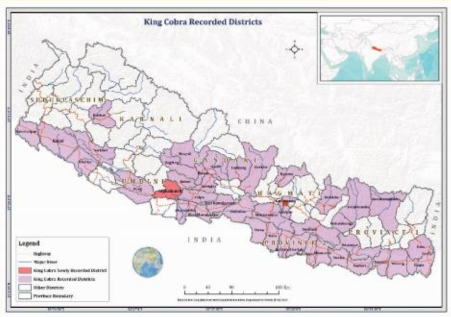

Builds nests

Snake-Eater

Guards the eggs until they hatch

Mate between January to March

Inform nearest Forest Department or Snake Rescuers

Organized By

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342(WhatsApp/Viber)

Photo credit: Rohit Giri, Dev Narayan Mandal, Ajay Giri

SAVE THE KING

Human-King Cobra conflicts & the need for conservation strategies

Scientific name: *Ophiophagus hannah* **(Cantor 1836)**
Common name: King Cobra
Nepali name: Raj Goman, Naagraja, Kalinaag, Daraad, Kenwata, Bhainsedom, Alaad, Alahaad

100+
King Cobras
were killed by humans

Photos are complied from various sources for community awarness purposes only

Further read:

Devkota, K., Maharjan, B., Mandal, D.N., Giri, R. and Goode, M. 2021. Save the King: Human-King Cobra, *(Ophiophagus hannah)* (Cantor 1836), Conflicts and the need for Conservation Strategies in Nepal. Reptiles & Amphibians 28 (2): 197-204.

Let's unite and raise our hands to

SAVE THE KING

I Speak for Snake Conservation, and You ?

Organized By

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342(WhatsApp/Viber)

रेडियो सार्वजनिक सेवा घोषणा (Radio PSA)

समुदायमा सर्प संरक्षण कार्यशाला र जागरूकता कार्यक्रम

सर्प उद्धार र बिस्थापन

स्पट शिक्षा/जनचेतना

सर्प संरक्षण सम्बन्धि शैक्षिक सामग्रीहरू वितरण

यस कार्यक्रमको अपेक्षित परिणामहरू:

स्थानीय जनताको क्षमता बिकास/निर्माण

मानव-सर्प बिचको द्वन्द न्युनिकरण

समुदायमा आधारित सर्पको संरक्षण

सर्प संरक्षणको लागि थप प्रोत्साहन/समर्थन

म सर्प संरक्षणको लागि बोल्छु, अनि तपाई ?

सर्प संरक्षणको लागि बृहत् जनचेतना

Organized By

KOTAKOTI FILMS

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342 (WhatsApp/Viber)

नेपालका सर्पहरूः विश्वमा करिब ३,८०० भन्दा बढी प्रजातिका सर्पहरू पाइन्छन् (Uetz 2021), जसमध्ये ६०० प्रजातिका (Chippaux 1998) सर्पहरू मात्र बिषालु हुन्छन् । नेपालमा विभिन्न अनुसन्धानकर्ताहरूका अनुसार करिब ८३ प्रजातिका सर्पहरू पाइन्छन्, जसमध्ये अहिलेसम्म चिकित्सकीय महत्वको हिसाबले १८ प्रजातिका बिषालु सर्पहरू रेकर्ड गरिएको छ (Sharma et al., 2013) । नेपालमा तराईको १०० मि. देखि हिमालको ४८०० मि. सम्म सर्पहरू पाइन्छन् । नेपालका बिषालु सर्पहरू Elapidae, Viperidae र Colubridae परिवार अन्तर्गत पर्दछन् । Elapidae परिवार अन्तर्गत धेरै नै बिषालु सर्पहरू जस्तै Cobras, Kraits र Coral snakes पर्दछन्, जसको न्यूरोटक्सिन भेनोम हुन्छ । Viperidae परिवार अन्तर्गत बाघे सर्प (Russell's viper) र Pit vipers सर्पहरू पर्दछन्, जसको हेमोटक्सिन भेनोम हुन्छ । Colubridae अन्तर्गत नेपालमा Rhabdophis प्रजातिको सर्प मात्र बिषालु पाइएको छ । राजगोमन अर्थात् King Cobra (*Ophiophagus hannah*) विश्वकै सबैभन्दा लामो बिषालु सर्प हो र यो नेपालमा पनि पाइन्छ । नेपालमा पाइने सर्पका अन्य परिवारहरू या त अबिषालु या मध्यम बिषालु छन् । नेपालमा पाइने सबैभन्दा लामो अबिषालु सर्प अजिंगर (Python) हो ।

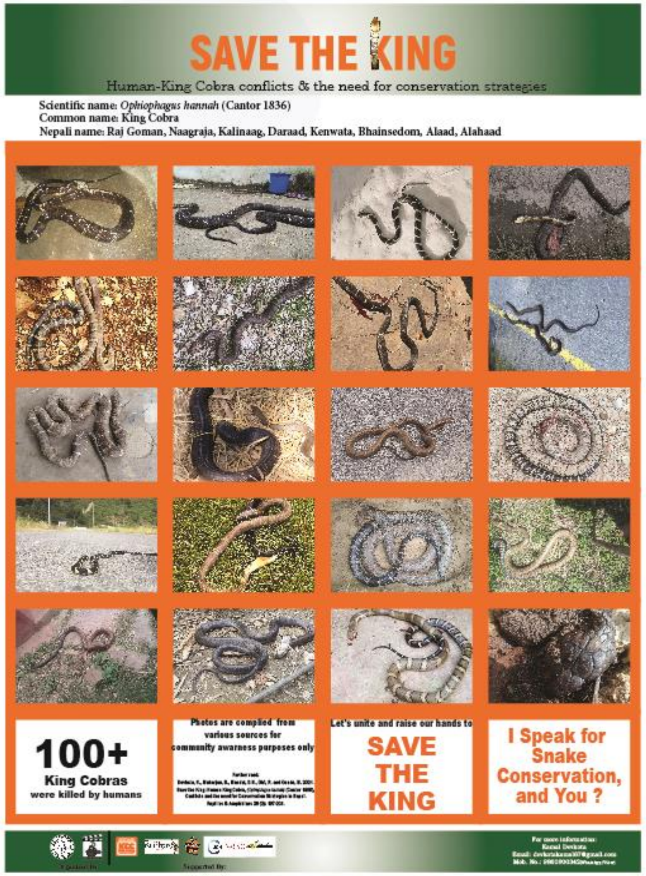

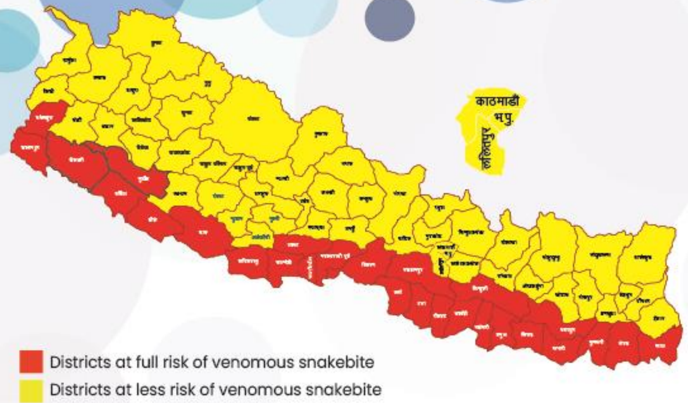

नेपालमा सर्पदंशः

नेपालमा सर्पदंश जीवनलाई जोखिममा पार्ने एक आम स्वास्थ्य समस्या हो । नेपालका करिब २६ वटा जिल्लाहरू सर्पदंशबाट बढी प्रभावित रहेका छन् (Shah et al. 2003) । नेपालमा बार्षिक रूपमा करिब २०,००० सर्पदंशका घटनामध्ये लगभग १,००० जनाले अकालमै ज्यान गुमाउने गरेको तथ्यांक छ (WHO 1987) । धेरैजसो मानिसहरू सर्पले टोक्ने डरले गर्दा उनिहरूले भेट्ने कुनै पनि सर्पलाई मार्न चाहन्छन् (Magar et al., 2013; Pandey et. al., 2016) ।

सर्पले मानिसलाई किन टोक्छ ?

सबै सर्पहरू बिषालु हुदैनन् । सर्पले मानिसलाई टोक्ने भनेको पेट भर्नका लागि नभई यो त आफ्नो बचाउका लागि सर्पले गर्ने प्रतिरक्षा आक्रमण मात्र हो । यसको मुख्य आहारा त ससाना जीवहरू जस्तै मुसा, भ्यागुता, कीराफट्यांग्रा आदि हुन् । सर्पले आफुलाई खतरा महशुस भएमा मात्र मानिसलाई टोक्ने वा आक्रमण गर्ने हो । जब मानिसले झुक्किएर वा जानाजान सर्पलाई चलाउन पुग्छ, तब सर्पले आफ्नो प्रतिरक्षा स्वरूप टोक्न पुग्छ । सर्पलाई समात्न खोज्दा, जिस्क्याउँदा वा मार्न खोज्दा प्रायजसो सर्पदंशको घटना हुने गर्दछ । सर्पले मानिसलाई आक्रमण गर्छु वा टोक्छु भनि कुरेर बस्दैन, तिनीहरू मानिसलाई देख्दा त सकेसम्म भाग्नै खोज्छन् ।

यस कार्यक्रमको उद्देश्यः

यस कार्यक्रमको उद्देश्य मानव र सर्पहरू बीचको सुमधुर सम्बन्ध सिर्जना गर्न अनुसन्धान, संरक्षण शिक्षा र सामुदायिक पहुँच मार्फत सर्प, सर्पदंश र सर्प संरक्षण सम्बन्धी सूचना र जनचेतना सम्बोधन गर्ने विभिन्न संरचित र एकीकृत कार्यक्रमहरू गर्नु हो । यस कार्यक्रम अन्तर्गत राष्ट्रिय स्तरमा सर्प संरक्षणका लागि शैक्षिक पहलहरू हुनेछ जसले देशमा पाइने सर्पका प्रजातिहरूलाई प्रत्यक्ष लाभ हुनेछ । यी विभिन्न संरचित र एकीकृत शैक्षिक तथा सामुदायिक कार्यक्रमहरू मार्फत मानिसहरूले जैविक विविधतामा सर्प संरक्षणको महत्त्वको आधारभूत ज्ञान प्राप्त गर्नेछन् ।

यस कार्यक्रम अन्तर्गत हामी के गर्दैछौं ?

सर्पहरूको विविधता र वासस्थानको अध्ययन तथा नेपालका सातै प्रान्तमा प्रश्नावली सर्वेक्षण

प्रख्यात सार्वजनिक व्यक्तित्वहरूको साथमा "म सर्प संरक्षणको लागि बोल्छु, अनि तपाई?" विषयवस्तुमा सर्प संरक्षणका लागि बृहत् जनचेतना । तस्बिरमा अनुसन्धानकर्ताको साथमा चर्चित कलाकार बुद्धि तामाङ, लोकेन्द्र लेखक तथा फिल्ममेकर सुवर्ण थापा सर्प उद्धार गर्ने प्रकृया सिक्दै ।

शैक्षिक भिडियो ड्रामा मार्फत जनचेतना तथा शैक्षिक भिडियोहरूको प्रसारण र वितरण

Radio Public Service Announcement (PSA)

Snake Conservation Workshop & Awareness Programs

Rescue and Translocation of Snakes

Spot Education:

Distribution of Educational Materials

Expected outcomes of this program:

Capacity building of the local people

Mitigation of human-snakes conflicts

Community based conservation of snakes

Foster support for snake conservation

I Speak for Snake Conservation, and You ?

Organized By

KOTAKOTI FILMS

Supported By:

For more information:
Kamal Devkota
Email: devkotakamal67@gmail.com
Mob. No.: 9860800342 (WhatsApp/Viber)

Snakes of Nepal: More than 3,800 species of snakes are found throughout the world (Uetz 2021); only 600 species (Chippaux 1998) of them are reported as venomous. In Nepal, different authors listed around 83 species of snakes among which 18 medically relevant venomous snakes have been reported till now (Sharma et al., 2013). The distribution of snakes varies sharply from Terai (100m) to high mountains (4800m) in Nepal. The venomous snakes of the Nepal belong to Elapidae, Viperidae and Colubridae. The family Elapidae contains highly venomous snakes like Cobras, Kraits and Coral snakes, which contain neurotoxic venom. Viperidae includes Russell's Viper and Pit Vipers which contain haemotoxic venom. Colubridae includes only Rhabdophis species as venomous snake. *Ophiophagus hannah* (King Cobra or Rajgoman) is the largest venomous snake in the world which is also known to occur in Nepal. All other families of Nepalese snakes are either non-venomous or mildly venomous. Pythons are the largest non venomous snakes in the country.

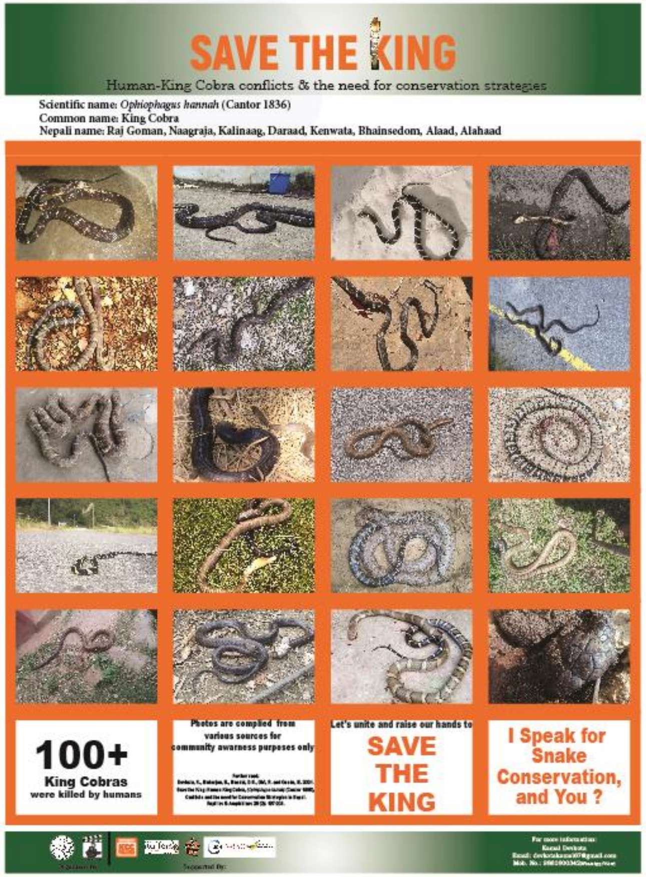

Snakebite in Nepal: Snakebite is one of the common life-threatening public health problems in Nepal. About 26 districts of the tropical lowland are at high risk to venomous snakebite (Shah et al. 2003) affecting around 20,000 people causing 1,000 deaths per annum in Nepal (WHO 1987). Most of the people fear and/or want to kill any snakes they encounter because of fear of being bitten (Magar et al., 2013; Pandey et. al., 2016).

Why do Snake Bites?

All snakes are not venomous. Snakes do not bite human as a source of food but bite only as a self defence. The main source of food for snakes is rodents, frogs, insects etc. but not the humans. The snake tries to attack only when it feels as if we are threatening it's life. If a person accidentally steps on a snake they may be bitten as the snake will assume it is being attacked. The majority of snakebites occur when people try to catch or kill them. Snake ain't there watching us closely to attack us, it prefers to live in a distant to avoid human threats in general.

Aim of this Project: The aim of this project is to carry out various structured and integrated programs to address the information and awareness gap about snakes, snakebite and snake conservation through research, conservation education and community outreach to create harmonious relationship between humans and snakes. This project will be the educational initiatives on snake conservation at national levels which will have a direct beneficial impact on snake species in the country. Through these structured and integrated educational and community outreach programs, the people will gain basic knowledge on the importance of conservation of snakes to biodiversity.

What Will We Do?

Study the Diversity, Distribution and Habitat of Snakes and conduct Questionnaire Survey at all the seven Provinces of Nepal

Mega-Awareness for Snake Conservation with renowned celebrated public figures in a theme "I Speak for Snake Conservation, and You?"
Actor Buddhi Tamang, Lokendra Lekhak & Filmmaker Subarna Thapa learning about Snake Handling

Public Awareness through Educational Video-Drama and it's broadcast and distribution through different media